

Foto: Pamela Urrutia, 2010.

JULIOL DE 2020

Moment decisiu? La importància de frenar el comerç europeu d'armes amb Israel

escuela de
cultura de pau

CENTRE DELÀS
D'ESTUDIS
PER LA PAU

Autoria:

Pamela Urrutia (autora principal), Ainhoa Ruiz i Jordi Calvo (comerç d'armes)

Amb el suport:

Diputació
Barcelona

El pla de Benjamin Netanyahu per annexionar formalment fins a un 30% dels territoris ocupats palestins a Cisjordània ha evidenciat una vegada més els greus impactes de les polítiques israelianes sobre la població palestina i ha causat alarma a l'àmbit internacional. Encara que els detalls de la iniciativa estan per definir, diversos actors internacionals han alertat sobre la il·legalitat de la mesura, que contravé principis bàsics del dret internacional, i sobre els seus efectes en la viabilitat d'un Estat palestí o en l'agreujament de la inestabilitat regional, entre altres aspectes. El pla ha creat, per tant, una conjuntura propícia per a denunciar i, sobretot, per a reaccionar i actuar davant les polítiques israelianes, independentment de la forma en què es materialitzi la proposta de Netanyahu. En aquest sentit, cal insistir que el controvertit pla constitueix només un pas més, la formalització, d'un règim de discriminació i violència que moltes persones expertes descriuen com a apartheid i que involucra una sèrie de vulneracions als drets humans de la població palestina.

Aquest informe de l'Escola de Cultura de Pau, el Centre Delàs d'Estudis per la Pau i l'Institut de Drets Humans Catalunya planteja la necessitat que, en aquestes circumstàncies i tenint en compte la situació ja existent, els Estats de la UE suspenguin el comerç d'armes amb Israel. El document analitza l'actual situació del conflicte i exposa les normes internacionals, europees i nacionals que vinculen als Estats en aquesta matèria, revisa les actuals dinàmiques del comerç d'armes amb Israel i planteja una sèrie de recomanacions per a l'acció des d'una perspectiva compromesa amb la pau, la justícia i el respecte als drets humans.

La intenció de Benjamin Netanyahu d'annexionar un terç dels territoris ocupats palestins a Cisjordània ha tornat a posar el focus mediàtic internacional en les polítiques israelianes i el greu impacte en la població palestina. Aquesta iniciativa del dirigent israelià s'ha vist propiciada per una sèrie de factors locals i internacionals, entre els quals destaca el posicionament de l'administració estatunidenca de Donald Trump, alineada obertament amb els interessos i postures de l'extrema dreta israeliana en el poder. Amb aquesta cobertura, i emparant-se en lògiques validades pel suposat “pla de pau” de Trump per a la regió,¹ el Govern de Netanyahu pretén estendre sobirania sobre els més de 235 assentaments il·legals a Cisjordània i sobre la major part del fèrtil i estratègic Vall del Jordà, fronterer amb Jordània, accentuant així l'aïllament i la fragmentació –o la també dita “bantustanització”– dels territoris palestins. Encara que els detalls del pla d'annexió encara estan pendents de concretar –aspectes com el cronograma definitiu i una possible aplicació gradual, total o parcial, estan supeditats a factors interns i a la coordinació amb els EUA, entre altres variables–², existeix un ampli consens internacional respecte a la gravetat de la mesura, que suposa formalitzar l'adquisició d'un territori per la força transgredint el dret internacional.

Tot i que els detalls del pla d'annexió estan pendents de concretar, existeix consens respecte a la gravetat de la mesura, que suposa formalitzar l'adquisició d'un territori per la força transgredint el dret internacional

Sobre annexió(ns) i altres vulneracions sense resposta

El pla del Govern israelià ha encès alarmes a nivell global i ha motivat crides i advertències per part de diversos actors. S'ha insistit que l'annexió és una mesura unilateral que implica violar principis bàsics del dret internacional, que minarà les perspectives de solució de dos Estats –defensada durant dècades com a opció de sortida al conflicte palestí-israelià, encara que considerada moribunda

o ja del tot impracticable per moltes veus–, que pot convertir-se en un gran factor desestabilitzador de tota la regió, que accentuarà les violacions de drets que pateix la població palestina i que pot derivar en un increment de la violència i noves pèrdues de vides. En aquesta línia s'ha pronunciat, per exemple, el secretari general de Nacions Unides,³ l'enviat especial per a la pau a Orient Mitjà⁴ i mig centenar d'experts en drets humans de l'ONU.⁵ Enmig de rumors sobre una possible aplicació gradual o parcial del pla israelià, l'alta comissionada de l'ONU per als drets humans va ser especialment clara i contundent: “L'annexió és il·legal. I punt. Qualsevol annexió. Ja sigui el 30% de Cisjordània o un 5%”.⁶ Els països àrabs també han alertat sobre la seva il·legalitat i els riscos per a l'estabilitat regional: Jordània ha insinuat que podria retirar-se o degradar l'acord de pau que va subscriure amb Israel en 1994;⁷ i alts diplomàtics també han advertit que afectaria l'acostament d'Israel amb països àrabs en els últims anys, resultat en part dels seus interessos comuns contra l'Iran com a adversari regional.⁸

Des d'Europa, més de mil parlamentaris europeus de 25 països i d'un ampli espectre polític han expressat la seva preocupació i han exigint que la UE lideri la resposta internacional per evitar l'annexió.⁹ Encara que el tema genera divisions a la UE, el propi cap de la diplomàcia europea ha plantejat que una acció d'aquesta naturalesa no podria quedar sense resposta –en paral·lel ha reconegut les dificultats per aconseguir unanimitat en aquesta matèria– i països europeus en el Consell de Seguretat de l'ONU –França, Bèlgica, Alemanya, Estònia, Irlanda, junt amb el Regne Unit i Noruega– han adoptat una posició conjunta, advertint que no reconeixerien l'annexió i denunciant el seu impacte en les perspectives i la viabilitat d'un Estat palestí.¹⁰

El pla d'annexió ha creat, per tant, una situació propícia per a cridar l'atenció i denunciar les

1. Entre altres mesures, el pla de Trump donat a conèixer al gener de 2020 –conegut com a “acord del segle” i formalment denominat Pla per a la Prosperitat– concep que un terç de Cisjordània passi a control permanent israelià i un règim d'autonomia palestina en el territori restant.
2. Al tancament d'aquest informe, el Govern de Netanyahu enfrontava divisions internes sobre com abordar el pla d'annexió. El seu principal aliat en la coalició governamental, Benny Gantz, havia explicat que l'1 de juliol, data anunciada pel primer ministre per a iniciar el pla d'annexió, no era “sagrada” ni “urgent” tenint en compte els reptes a enfrontar a causa del coronavirus i la crisi econòmica a Israel. Mitjans israelians i internacionals destacaven també que Netanyahu esperava un suport formal previ a l'anunci d'annexió per part del Govern dels EUA i que aquest tema s'estava coordinant entre totes dues administracions.
3. Associated Press, “UN chief urges Israel to back away from West Bank annexation”, *The Guardian*, 24 de juny de 2020.
4. UN News, “UN Middle East peace envoy warns against unilateral action on all sides, as Israel threatens West Bank annexation”, UN News, 20 de maig de 2020.
5. UN Human Rights Office of the High Commissioner, *Israeli annexation of parts of the Palestinian West Bank would break international law – UN experts call on the international community to ensure accountability*, 16 de juny de 2020.
6. UN News, “Israel's illegal annexation plans for Palestine, 'disastrous' for wider Middle East – Bachelet”, UN News, 29 de juny de 2020.
7. Reuters, “Jordan's king says regional stability put at risk by Israeli annexation”, *Reuters*, 16 de juny de 2020.
8. David Halbfinger i Ben Hubbard, “Arab Envoy Warns Israelis That Annexation Threatens Warming Ties”, *The New York Times*, 19 de juny de 2020.
9. Alice Tidey, “More than 1,000 European MPs call for Israel annexation to be halted and warn of 'consequences'”, *Euronews*, 24 de juny de 2020.
10. Reuters, “France pushing for tough EU response to any West Bank annexation: diplomats”, *Reuters*, 11 de maig de 2020; Reuters, “Vexed by annexation: The battle inside of EU over Israel”, *Reuters*, 23 de juny de 2020; I24News, “European states warn Israel against West Bank areas annexation”, *I24News*, 25 de juny de 2020; Permanent Mission of the Federal Republic of Germany to the UN, Joint Statement by Current and Incoming EU Members (Germany, Belgium France, Estonia, Ireland) of the UNSC and the UK and Norway after the UN Security Council VTC Meeting on the Middle East, 24 de juny de 2020..

polítiques de l'ocupació israeliana i per posar sobre la taula la necessitat de respostes internacionals contundents a les múltiples violacions al dret internacional, el dret internacional humanitari i al dret internacional de drets humans que pateix la població palestina. En aquestes circumstàncies, i més enllà d'altres possibles accions polítiques o mesures sancionadores, la suspensió del comerç europeu d'armes amb Israel hauria de ser una de les mesures a adoptar de manera immediata. De fet, posar fre a les exportacions i importacions d'armes a i des d'Israel és una política que hauria d'imposar-se en els Estats europeus com un deure inexcusable, independentment de com evolucioni i es materialitzi el pla de Netanyahu per a annexionar un terç de Cisjordània.

En aquest sentit –i sense pretendre restar importància o gravetat a l'actual política que desitja imposar el Govern israelià i a les conseqüències jurídiques i pràctiques que pot tenir en la població palestina–, cal destacar que el pla de Netanyahu no constitueix un fet aïllat o desconnectat d'altres polítiques i dinàmiques de l'ocupació imposades per successius governs israelians. De fet, pel que fa a l'annexió de territoris per part d'Israel existeixen altres sonats precedents no tan llunyans com l'annexió de Jerusalem Oriental en 1980 o dels Alts del Golán en 1981.¹¹ Si bé el Consell de Seguretat de l'ONU va denunciar aquestes accions en el seu moment i no ha reconegut sobirania israeliana sobre aquests territoris, en la pràctica no s'han adoptat mesures per a donar resposta a aquestes polítiques israelianes, que recentment han comptat amb un suport explícit dels EUA.¹² Més encara, diverses anàlisis de persones expertes internacionals i palestines han posat en relleu que el pla de Netanyahu fa més evident i explícita una situació que, de facto, ja existeix i que pot ser descrita com un règim d'apartheid. Segons els experts en drets humans de l'ONU ja citats, “el matí següent a l'annexió seria la cristal·lització d'una realitat ja injusta: dos pobles vivint en el mateix espai, regits pel mateix Estat, però amb drets profundament

desiguals. Aquesta és una visió d'un apartheid del segle XXI”.¹³

En aquesta línia, analistes palestins –com Amjad Iraqi– emfatitzen que si bé l'1 de juliol –la data anunciada per Netanyahu per a un possible inici del controvertit pla– ha estat identificada com un punt d'inflexió, per a la població palestina la realitat de discriminació i apartheid ja s'està experimentant pel fet que no és resultat d'una sola llei o moment decisiu, sinó de dècades de lleis i polítiques israelianes que configuren un complex entramat.¹⁴ La Comissió Internacional de Juristes també ha subratllat que la política de fets consumats duta a terme per Israel correspon a una “annexió progressiva”.¹⁵ Així, el pla d'annexió constitueix l'extrem d'una tendència o, en paraules de Itxaso Domínguez, “no és un fenomen nou sinó la gota que podria vessar el got” en un context marcat per la “desposseïció, fragmentació, violació de drets i autodeterminació impossible” per a la població palestina.¹⁶

Les conseqüències d'aquesta aproximació de “fets consumats”, de la discriminació institucionalitzada i del conjunt de polítiques i pràctiques d'Israel han suposat múltiples vulneracions i abusos contra la població palestina que han estat àmpliament documentats en les últimes dècades. Aquests inclouen els impactes de l'expansió dels assentaments israelians –en els quals viuen mig milió d'israelians– i altres infraestructures en els territoris ocupats palestins, en una pràctica il·legal segons el dret internacional humanitari; la construcció del mur de separació –amb un 85% del seu traçat dins de Cisjordània i considerat il·legal en una opinió consultiva de la Cort Internacional de Justícia en 2004¹⁷–; la confiscació de terres i recursos naturals; les demolicions d'habitatges; les transferències forçades de població; assassinats; detencions arbitràries, maltractaments i tortures –incloent a menors d'edat–, severes restriccions a la llibertat de moviment –producte de bloquejos, segregacions, llocs de control i un abusi règim

Enmig de rumors sobre una possible aplicació gradual o parcial del pla israelià, l'alta comissionada de l'ONU per als drets humans va ser especialment clara i contundent: “L'annexió és il·legal. I punt. Qualsevol annexió. Ja sigui el 30% de Cisjordània o un 5%

11. En el cas de Jerusalem Oriental es va aprovar un decret governamental seguit d'una llei (Basic Law) aprovada per la Knesset que en el seu primer article estipula que “Jerusalem, completa i unida, és la capital d'Israel”. En el cas dels Alts del Golán es va aprovar una altra normativa amb la finalitat d'expandir lleis, jurisdicció i administració, annexionant-los en la pràctica, però sense fer una declaració explícita.

12. El govern de Donald Trump va reconèixer al 2019 l'annexió israeliana dels Alts del Golán sirians ocupats per Israel des de 1967 i el 2018 va escenificar el seu reconeixement a Jerusalem com a capital israeliana traslladant l'ambaixada estatunidenca, fins llavors a Tel Aviv.

13. UN Human Rights Office of the High Commissioner (2020), op.cit.

14. Amjad Iraqi, “Palestinians are tired of proving Israeli apartheid exists”, +972 Magazine, 17 de juny de 2020.

15. International Commission of Jurists, *The Road to Annexation. Israel's Manoeuvres to Change the Status of the Occupied Palestinian Territory*, Briefing Paper, ICJ, novembre de 2019.

16. Itxaso Domínguez, *Lo urgente y lo importante: Las 5Ws de la anexión de territorios bajo ocupación por parte de Israel*, Nota prospectiva N°59/2020, Observatori de Política Exterior Espanyola OPEX, Fundació Alternativas, 30 de juny de 2020

17. UN News, “International Court of Justice finds Israeli barrier in Palestinian territory is illegal”, UN News, 9 de juliol de 2004.

de permisos, entre altres mesures–; la persecució a periodistes i defensors i defensores de drets humans; les afectacions en els drets a la salut; el bloqueig sobre Gaza que sotmet als habitants de la Franja a un càstig col·lectiu i a una severa crisi humanitària; o el conjunt de mesures que busquen consolidar el control israelià i l'annexió de facto de Jerusalem Oriental –segons l'ONG israeliana B'Tselem el 2019 es van registrar més demolicions d'habitatges palestins a Jerusalem Est que en cap altre any des de 2004–, entre altres.¹⁸

Adicionalment, cal subratllar altres impactes de la violència. Segons les dades de OCHA, les hostilitats, la repressió de manifestacions i operacions de rastreig de les forces israelianes i les agressions dels colons haurien provocat la mort a 5.581 palestins i palestines i ferit a unes 113.686 persones palestines entre 2008 i juny de 2020 –enfront de 249 i 5.609 israelians, respectivament, en el mateix període.¹⁹ Operacions militars especialment cruentes com la de juliol-agost de 2014 a Gaza –que va causar la mort a més de 2.000 palestins i palestines– o la repressió a les manifestacions periòdiques en el marc de la Marxa del Retorn per a reivindicar els drets de la població refugiada i denunciar la situació a Gaza –amb un saldo de 215 palestins morts, entre ells 47 menors, des de març de 2018 i fins a finals de 2019, segons el Palestinian Centre for Human Rights– han deixat especialment evidència l'ús desproporcionat de la força contra civils palestins per part d'Israel en els últims anys. De fet, al finals de 2019 i després d'anys d'anàlisi preliminar, la Cort Penal Internacional va concloure que hi havia suficients evidències per a investigar crims de guerra perpetrats a Gaza, Cisjordània i Jerusalem Est –en una decisió qualificada de “històrica” per organitzacions de drets humans–, i va anunciar que preparava l'obertura d'una recerca formal.²⁰ Més recentment, al 2020, episodis com l'assassinat d'un jove

Les armes, els aparells de seguretat i la militarització són fonamentals per al manteniment d'aquestes polítiques israelianes i per al sosteniment de l'estructura de dominació i control sobre la població palestina

palestí amb necessitats especials i desarmat, després de ser tirotejat per soldats israelians que l'acusaven de portar un objecte sospitós, va encoratjar mostres de condemna per l'ús excessiu de la força i va exposar –una vegada més– les greus conseqüències de la política d'anomenada “open-fire” de les forces israelianes.²¹ Una política que compta amb suport institucional i aparença de legalitat, que en la pràctica permet el continu ús de la força letal contra la població palestina i que constitueix una peça clau en els mecanismes de control violent per part de les forces israelianes, com destaca l'ONG israeliana B'Tselem.²²

Les armes, els aparells de seguretat i la militarització són fonamentals per al manteniment d'aquestes polítiques israelianes i per al sosteniment de l'estructura de dominació i control sobre la població palestina, una matriu de control que compta també amb la participació d'actors de seguretat privada i que té conseqüències específiques des d'una perspectiva de gènere àmpliament denunciades.²³ Les operacions militars, la repressió de les protestes, les demolicions d'habitatges, les operacions de rastreig, les restriccions a la mobilitat i les normes discriminatòries –entre altres pràctiques– tenen conseqüències específiques i desproporcionades sobre les dones palestines, a nivell físic i psicològic, i condicionen també el seu accés a la salut, l'educació i la justícia i la seva llibertat de moviments, en un context condicionat per l'ocupació israeliana però també per les normes socials del patriarcat.

Més enllà de l'aplicació del polèmic pla d'annexió de Netanyahu, per tant, existeixen ja informacions i evidències suficients que fan imperatiu i urgent suspendre el comerç d'armes amb Israel per part dels Estats de la UE, tenint en compte els compromisos i obligacions que pesen sobre ells en el marc de la legislació internacional, europea i, en alguns casos, també a l'àmbit nacional.

18. Per més informació recent sobre alguna d'aquestes temàtiques, vegeu per exemple l'últim informe del relator especial de l'ONU per Palestina, *Situation of human rights in the Palestinian territories since 1967*, A(74/507, 21 d'octubre de 1967; les publicacions i bases de dades de l'Oficina de Asuntos Humanitarios de la ONU en los Territorios Ocupados Palestinos (OCHA OPT); els informes anuals sobre la situació a Israel i Palestina el 2019 d'Amnesty International i Human Rights Watch; informes de International Crisis Group com *Reversing Israel's Deepening Annexation of Occupied East Jerusalem*, Report 202 Middle East & North Africa, 12 de juny de 2019; o nombrosos informes d'organitzacions palestines i israelianes com *Palestinian Centre for Human Rights*, *Women's Center for Human Rights and Counselling*; o B'Tselem, per mencionar algunes.

19. OCHA Occupied Palestinian Territories, *Data on casualties: 01/01/2008 – 23/06/2020*, consultat l'1 de juliol de 2020.

20. L'inici del procés està pendent que la Cort confirmi la seva jurisdicció sobre els territoris ocupats palestins, després d'una petició de clarificació presentada per la fiscal general de la CPI. Peter Beaumont “ICC to investigate alleged Israeli and Palestinian war crimes”, *The Guardian*, 20 de desembre de 2019; “Amnesty International, Israel/OPT: ICC investigation into war crimes a 'historic step towards justice'”, *Amnesty International*, 20 de desembre de 2020.

21. Oliver Holmes, “Palestinian lives matter: Israeli police killing of autistic man draws US comparison”, *The Guardian*, 01 de juny de 2020.

22. B'Tselem – The Israeli Center for Human Rights in the Occupied Territories, “Open-Fire Policy”, B'Tselem, consultat el 29 de juny de 2020.

23. Per més informació, vegeu per exemple Women's International League for Peace and Freedom (WILPF), *Palestinian Women Under Prolonged Israeli Occupation: The Gendered Impact of Occupation Violence*, Universal Periodic Review of Israel, Joint Submission to the UPR Working Group 29th Session, agost 2017; Women's Center for Legal Aid and Counselling (WCLAC) *Gaza's Return Marches: The Gendered Impact of the Excessive Use of Force by Israeli occupation forces on Civilians*, Submission for the Commission of Inquiry on the 2018 protests in the Occupied Palestinian Territories, setembre 2018; Pamela Urrutia, *Ocupación, conflicto y patriarcado: Impactos en las mujeres palestinas.*, Escola de Cultura de Pau – Associació Hèlia, setembre de 2019; Nora Miralles, *Privatización de la seguridad, control social y su impacto de género en Jerusalén Este*, Observatori de Drets Humans i Empreses a la Mediterrània, novembre de 2019.

En aquest sentit, cal destacar que el Tractat Internacional de Comerç d'Armes que va entrar en vigor el 2014 exigeix a tots els Estats que garanteixin que les seves exportacions d'armes no seran usades per a perpetrar abusos de drets humans, actes de terrorisme, violacions al dret internacional humanitari o per part d'organitzacions criminals. En matèria de legislació europea, el Codi de Conducta de la UE en Matèria d'Exportació d'Armes de 1998 va establir la responsabilitat del país exportador en la verificació del destí final de les armes i a l'hora de comprovar que el país receptor respecta el dret humanitari. Una dècada més tard, la UE va adoptar una Posició Comuna sobre Exportacions de Tecnologia Militar i Equipaments –2008/944/PESC, d'obligat compliment per als Estats membres– que estableix la necessitat de considerar la situació interna del país de destinació final en termes d'existència de tensions i conflictes armats.²⁴ Més concretament, el criteri 2 de la Posició Comuna exigeix tenir en compte el respecte dels drets humans al país de destinació, així com l'observança del dret internacional humanitari per part d'aquest país. Els criteris 3 i

4 de la Posició Comuna també especifiquen que els Estats membres de la UE no permetran les exportacions que provoquin o prolonguin conflictes armats o que agreugin les tensions o els conflictes existents al país de destinació final ni que posin en risc la pau, seguretat i estabilitat regionals. Respecte a això últim, cal destacar que més enllà de la qüestió palestina, Israel està implicat de manera més o menys oberta en una altra sèrie de conflictes i tensions de la regió i que només en l'últim any ha dut a terme ofensives armades en contextos com l'Iraq o Síria.²⁵

Algunes legislacions nacionals, com l'espanyola (Llei 53/2007 sobre exportació d'armes) estableixen clàusules de denegació i suspensió si existeixen evidències que el material proporcionat pot ser utilitzat per a pertorbar la pau i l'estabilitat, exacerbar conflictes o ser utilitzades contra la dignitat de l'ésser humà. Els Estats europeus també haurien de posar en pràctica les obligacions i compromisos en matèria de gènere, pau i seguretat, també en el referit al control d'armes (Veure requadre 1).

REQUADRE 1. Armes i impactes de gènere

Activistes i grups de dones palestines i organitzacions feministes internacionals, entre altres veus, han alertat sobre els greus impactes i específics de l'ocupació israeliana des d'una perspectiva de gènere²⁶ i han denunciat que nombrosos Estats mantinguin el seu comerç d'armes amb Israel malgrat les seves contínues vulneracions dels drets humans i el dret internacional humanitari. En aquesta línia, han anomenat explícitament a frenar les exportacions d'arsenals a Israel²⁷ i han plantejat que tercers Estats assumeixin aquesta decisió com un compromís en el marc de la implementació de l'agenda internacional dones, pau i seguretat, posada en marxa després de l'aprovació de la resolució 1325 (2000) del Consell de Seguretat de l'ONU.²⁸ Cal destacar que el Tractat Internacional de Comerç d'Armes (2013) també incorpora una clàusula –article 7(4)– en la qual especifica que a l'hora d'exportar armes els Estats han de tenir en compte el risc que els arsenals puguin ser utilitzats per a “cometre o facilitar actes greus de violència de gènere i fets greus de violència contra dones i menors”.²⁹ Addicionalment, és necessari considerar la recomanació 30 (2013) de la Convenció per a l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW, per les seves sigles en anglès). Dedicada a les dones en la prevenció de conflictes, conflictes i situacions de post-conflicte, aquesta recomanació aclareix l'aplicabilitat de la convenció a situacions d'ocupació; subratlla que la proliferació d'armes pot tenir impactes directes i indirectes en les dones com a víctimes de la violència dels conflictes, en l'àmbit domèstic i com a manifestants o participants en moviments de resistència; i reafirma la necessitat que els Estats tinguin en compte els impactes de gènere del comerç internacional d'armes.³⁰

24. Diari oficial de la Unió Europea [POSICIÓN COMÚN 2008/944/PESC DEL CONSEJO de 8 de diciembre de 2008 por la que se definen las normas comunes que rigen el control de las exportaciones de tecnología y equipos militares](#), 13 de diciembre de 2018.

25. Per més informació, vegeu els capítols 1 (Conflictos armados) i 2 (Tensiones) a Escola de Cultura de Pau, [Alerta 2020! Informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz](#), Icaria: Barcelona, 2020.

26. Pamela Urrutia, [Ocupación, conflicto y patriarcado: Impactos en las mujeres palestinas.](#), Escola de Cultura de Pau – Associació Hèlia, setembre de 2019.

27. Women's International League for Peace and Freedom (WILPF), [Statement by Randa Siniara, First Palestinian Woman Activist to Brief UN Security Council](#), 25 d'octubre de 2018.

28. Pamela Urrutia, [Mujeres, paz y seguridad: aplicación, retos y límites en Palestina](#), Escola de Cultura de Pau – Associació Hèlia, octubre de 2019, pp.12.

29. United Nations, [The Arms Trade Treaty](#), artículo 7 (4), 2013, pp.6.

30. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, [General recommendation No. 30 on women in conflict prevention, conflict and post-conflict situations](#), CEDAW/GC/30, 18 d'octubre de 2013.

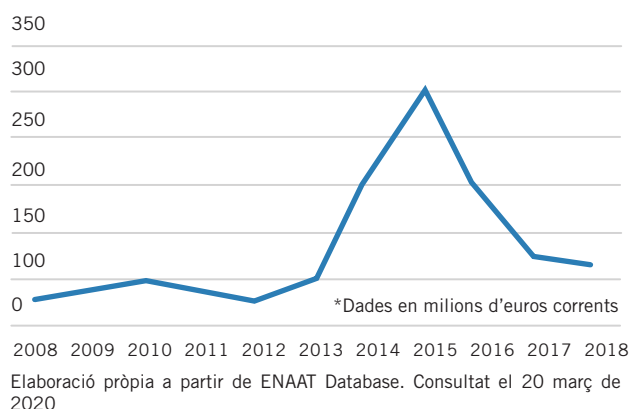
Com s'ha exposat, la conjuntura creada a propòsit del pla d'annexió de Netanyahu ofereix una nova oportunitat per articular una resposta internacional davant un context caracteritzat per una persistent impunitat i la profunda asimetria de poder entre les parts. Experts en drets humans i juristes han recordat les responsabilitats legals i polítiques dels diferents actors de la comunitat internacional i la necessitat d'actuar davant les accions il·legals d'Israel més enllà dels discursos de condemna. El relator especial de Nacions Unides sobre la situació dels drets humans en els Territoris Palestins ocupats des de 1967 ha interpellat expressament a la UE perquè prengui la iniciativa, actuï de manera concertada i assegurui la rendició de comptes davant les vulneracions del dret internacional.³¹ En aquesta línia s'ha insistit que es tracta d'un “moment de la veritat” per a demostrar la integritat de la política exterior de la UE –cal recordar la seva condició d'integrant del Quartet per a Orient Mitjà involucrat en la mediació en el crònicament bloquejat procés palestí-israelià– i s'ha sol·licitat a la UE que utilitzi la seva experiència diplomàtica, el seu pes econòmic i la seva capacitat d'influència basada en el comerç i la inversió per a pressionar a Israel. El moment és clau, per tant, per a transcendir les crítiques a nivell retòric, exigir respostes concretes, i insistir en les demandes de cessament en el comerç d'armes amb Israel.

Comerç d'armes amb Israel: estat de la qüestió

En el cas d'Israel, és tan important analitzar les exportacions realitzades per part dels Estats membre de la Unió Europea, com les importacions realitzades per aquests mateixos països.

Les xifres d'exportacions realitzades d'Estats europeus a Israel no són especialment destacables, arribant a 1.056 milions d'euros en el període de 2008 a 2018, segons les dades oficials aportades pels propis països a l'informe anual de la UE, que recull en la seva base de dades la European Network Against Arms Trade (ENAAAT). Aquest baix nivell de compres d'armament a països europeus pot deure's en gran part a l'existència d'un sector militar industrial i de seguretat altament consolidat a Israel que, de fet, en 2019 i segons dades del Stockholm International Peace Research Institute

Exportacions realitzades per Estats membre de la UE a Israel 2008-2018 (ENAAAT)

(SIPRI), el converteix en el vuitè exportador a nivell mundial, amb el 3% de les exportacions totals.³²

Tant al gràfic realitzat amb les dades oficials aportades pels països de la UE, com el gràfic d'exportacions d'armes resultant de les dades del SIPRI es mostra un augment de les exportacions a Israel a partir de 2012, que ascendeix de manera destacable, arribant al pic al 2015, per a després descendir de forma pronunciada al 2016. En aquest sentit, és important destacar que el pic al que arriben les exportacions al 2015 es produeix un any després de l'ofensiva israeliana “Marge protector” contra la Franja de Gaza, la pitjor de l'última dècada, que va resultar en més de 2.000 morts. El principal tipus d'armament exportat el 2014 pels països europeus, per un total de 192 milions d'euros, van ser vehicles i tancs, equips d'imatge, electrònics, dispositius explosius i aeronaus. Aquestes exportacions d'armes són especialment controvertides, tenint en compte la situació que va acabar amb la mort de milers de civils, la destrucció d'habitatges i la dramàtica situació humanitària a Gaza. Aquestes exportacions vulneren diversos criteris de la Posició Comuna 2008/944/PESC³⁴, en concret el criteri 2 –Respecte dels drets humans al país de destinació final i respecte del Dret internacional humanitari per part d'aquest país–, criteri 3 – Situació interna del país de destinació final, en relació amb l'existència de tensions o conflictes armats– i criteri 4 –Manteniment de la pau, la seguretat i l'estabilitat regionals.

La conjuntura creada a propòsit del pla d'annexió de Netanyahu ofereix una nova oportunitat per articular una resposta internacional davant un context caracteritzat per una persistent impunitat i la profunda asimetria de poder entre les parts

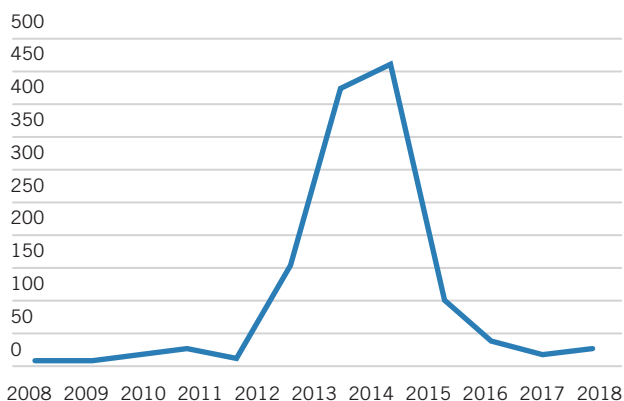
31. UN Human Rights Office of the High Commissioner, *Israel/OPT: EU must weigh in to ensure accountability as annexation looms, says UN expert*, UN OHCHR, 26 de juny de 2020.

32. SIPRI, *Trends in international arms transfers 2019*, SIPRI, 2020. Consultat el 12 de juny de 2020.

33. Carmen Rengel, “Ofensiva en Gaza. La más sangrienta ofensiva militar en una dècada”, Resum anual, *El País*, 2014.

34. Diari oficial de la Unió Europea, POSICIÓN COMÚN 2008/944/PESC DEL CONSEJO de 8 de diciembre de 2008 por la que se definen las normas comunes que rigen el control de las exportaciones de tecnología y equipos militares, 13 de diciembre de 2018.

Exportacions d'armes dels Estats membre de la UE a Israel per al període 2008-2019 (SIPRI)

Elaboració pròpia a partir de SIPRI Database. Consultat el 8 de juny de 2020. Les xifres estan expressades en TIV: Trend Indicator Value in Millions, un sistema de mesura que ha construït el SIPRI (<https://www.sipri.org/databases/armstransfers/sources-and-methods/>)

Tot i que la situació de conflictivitat es va mantenir activa al 2015³⁵, les exportacions d'armes europees van augmentar enguany fins a 293 milions d'euros, sent els dispositius explosius, els equips d'imatge i les aeronaus les principals exportacions realitzades. Aquestes exportacions continuarien vulnerant els criteris 3 i 5 de la Posició Comuna 2008/944/PESC referits anteriorment.

Segons les últimes dades disponibles a la base de dades del ENAAT, pel que fa a la classe de material exportat, al 2018 es troben principalment dispositius explosius (23%), vehicles terrestres i tancs (16%), equips de tret (9%), equips d'imatge (8%) i vaixells de guerra (6%), entre altres categories. Com a principals països exportadors europeus destaquen, per xifres d'exportacions, Romania, França, República Txeca, Itàlia i Bulgària. Segons el SIPRI, amb dades actualitzades el 2019 els principals exportadors europeus d'armament a Israel són Alemanya i Itàlia.³⁶ Aquestes dades difereixen dels aportats per la base de dades de l'ENAAT ja que Alemanya –a més d'altres països– no facilita informació sobre les exportacions realitzades en l'informe conjunt de la UE.³⁷ Pel que respecta a Espanya, des de fa anys la societat civil ve alertant sobre les implicacions del comerç d'armes amb Israel.³⁸ Segons les dades

Pel que respecta a Espanya, des de fa anys la societat civil ve alertant sobre les implicacions del comerç d'armes amb Israel

oficials presentades per al període 2008-2018, Espanya ha exportat a Israel material militar per valor de poc més de 15 milions d'euros. El 2018 va exportar material militar per valor de gairebé 700 mil euros, una xifra poc rellevant dins del conjunt de les exportacions, principalment per a equips electrònics i municions. La xifra augmenta el 2019, segons l'informe de la Secretaria d'Estat de Comerç de l'Estat espanyol³⁹, a un total de 2,1 milions d'euros, principalment per la venda d'accessoris de visió nocturna, munició de direccions de tir a vehicles per a proves i demostració comercial, baules de munició per a proves, sensors d'un sistema de contramesures, torre de tir d'un vehicle militar per a proves, equips per a motor d'helicòpter de l'Exèrcit de l'Aire espanyol, i components, parts, peces i equips per a avions de transport derivats d'un programa de cooperació europeu.

Pel que fa a les denegacions d'exportació d'armament per part del govern espanyol al 2019, el mateix informe recull que es va negar la venda de 2.000 grillons destinats a la policia Israeliana per la possible vulneració dels criteris de la Posició Comuna 2008/944/PESC referits al criteri 2 –Respecte dels drets humans al país de destinació final i respecte del Dret internacional humanitari per part d'aquest país– i al referit criteri 3 –Situació interna del país de destinació final, en relació amb l'existència de tensions o conflictes armats.⁴⁰ En aquesta línia, cal recordar que el propi Estat espanyol ha evidenciat la seva preocupació sobre algunes pràctiques israelianes en matèria de drets humans. Així, per exemple, en l'últim Examen Periòdic Universal (EPU)

en el Consell de Drets Humans de Nacions Unides en 2018 va fer recomanacions específiques a Israel orientades a “garantir que les forces de seguretat de l'Estat facin un ús proporcional de la força en totes les circumstàncies, fins i tot vetllant perquè les normes d'intervenció o les normes sobre l'ordre d'obrir foc siguin plenament compatibles amb les normes internacionals de drets humans; i vetllar perquè tots els presumptes autors d'ús desproporcionat de la força siguin portats davant la justícia”. Addicionalment, va demandar a Israel “vetllar per l'existència i el funcionament d'un sistema eficaç de rendició de comptes per a fer front a possibles violacions del dret internacional humanitari i dels drets humans en els territoris palestins ocupats, per exemple, facilitant

35. Juan Carlos Sanz, “Esperando otra guerra en Gaza”, El País, 6 de juliol de 2015; Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2016! Informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz*, Barcelona, Icaria, 2016.

36. SIPRI (2020), op.cit. Consultat el 12 de juny de 2020

37. Països com Alemanya, França i el Regne Unit no faciliten tota la informació sobre les exportacions realitzades en els informes anuals sobre el Codi de Conducta de la Unió Europea en matèria d'Exportacions d'Armes del Diari Oficial de la Unió Europea d'on extreuen les dades l'ENAAT.

38. Vegeu per exemple Alejandro Pozo, Camino Simarro i Oriol Sabaté *La defensa, la seguridad y la ocupación como negocio. Relaciones comerciales militares, armamentísticas y de seguridad entre España e Israel*, Novact, febrer de 2014; Amnistia Internacional, Oxfam Intermón, Fundipau, Greempeace, *¿Seguirá el nuevo gobierno exportando armas a Israel y a la coalición encabezada por Arabia Saudí?*, juny de 2018.

39. Secretaria d'Estat de Comerç de l'Estat espanyol, *Estadísticas españolas de exportación de material de defensa, de otro material y de productos y tecnologías de doble uso 2019, 2020*.

40. Miguel González, “El Gobierno vetó la venta de grilletas a la policía de Israel y suspendió los contratos de armas con Maduro”, El País, 09 de juny de 2020.

l'accés efectiu a la justícia a les víctimes i garantint la recerca efectiva de les denúncies, així com la labor legítima dels defensors dels drets humans”.

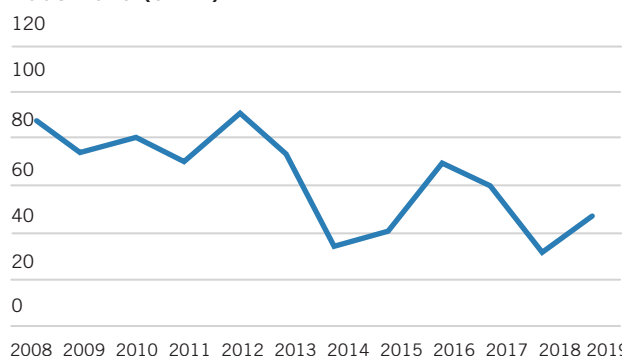
A més de l'anàlisi de les importacions d'armes és important observar les exportacions d'Israel a països europeus. Israel exporta aproximadament un 75% del que produeix, sent el 25% restant per a consum intern. En aquest sentit, com destaquen Alejandro Pozo i Camino Simarro, Israel ha convertit l'ocupació palestina en un negoci, potenciant la “marca Israel” com a garantia de prestigi en matèria militar i de seguretat.⁴¹ L'elevat percentatge d'exportació de la indústria militar israeliana té relació directa amb la pròpia militarització del país, ja que tan sols pel fet que el cost unitari de producció d'armament s'abarateix gràcies als augments en les exportacions del mateix producte, fa corresponsable als països que importen material militar d'Israel del reduït cost per adquirir armes nacionals té l'Exèrcit israelià. D'aquesta manera també es contribueix a abaratir el cost de la militarització dels territoris ocupats. Cal afegir que l'atractiu de les exportacions militars israelianes resideix en bona part en una reputació basada en el concepte “provat en combat” en referència a l'ús d'armament en el conflicte armat que manté en els territoris ocupats palestins.⁴²

Els principals armaments exportats per Israel per al període 2008-2019 al món han estat sensors, míssils, sistemes de defensa aèria i aeronaus, segons dades del SIPRI. Segons dades d'aquesta organització, el material militar d'Israel troba als països europeus un bon mercat. Els principals importadors europeus d'armament israelià són Itàlia, Regne Unit, Espanya, Alemanya, Romania i Polònia. I els dos principals importadors a nivell mundial després dels Estats Units són Alemanya i Itàlia.⁴³ Quant a la classe d'armament que s'ha importat d'Israel, al 2019 Alemanya va encarregar 1.500 míssils antitancs Spike-MR/LR dels quals havien rebut 100 el 2019; 990 unitats de la mateixa classe de míssil se li van entregar a Itàlia, 200, dels 1.000 encarregats; a Polònia, 757 unitats de la mateixa classe de míssil antitancs a Romania d'una comanda de 1.000. A República Txeca es van vendre vuit radars aeris EL/M-2084 i a Xipre quatre unitats d'avions no tripulats (drons) Aeroestar, per citar algun exemple que mostren que la producció israeliana destaca en drons i míssils.

En el cas espanyol les importacions d'armament israelià van anar en augment, fins aconseguir el pic

al 2012, per després descendir considerablement. Segons dades del SIPRI, Israel és el tercer exportador mundial d'armament a Espanya, darrere d'Alemanya i França per al període 2008-2019, la qual cosa es manté per a l'últim any, 2019. Al 2019 Espanya va adquirir d'Israel un lot de 6 Orbiter 1K MUAS, un model de dron carregat amb munició d'alta precisió dissenyat per atacar objectius humans i de baix blindatge. L'empresa productora, Aeronautics, ho anuncia en la seva pàgina web com “provat en combat” i indicat per al control fronterer.⁴⁴ En el cas de la Unió Europea, per exemple, una campanya llançada al 2020 entre diverses entitats de la societat civil⁴⁵ va denunciar que l'Agència Europea de Seguretat Marítima (EMSA) i l'Agència Europea de la Guàrdia de Fronteres i Costes (Frontex) estan utilitzant drons fabricats per una de les principals empreses israelianes, Elbit Systems, per valor de 59 milions d'euros, en concret el dron Hermes 900. Aquests drons són utilitzats per a labors de control fronterer i, a més, han estat utilitzats en atacs en 2014 d'Israel contra Gaza.

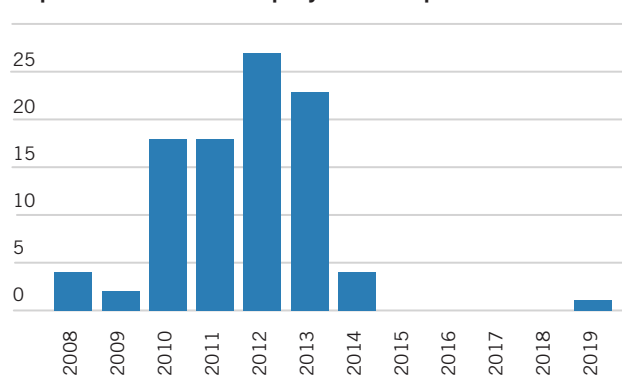
Importacions dels Estats membre de la UE d'Israel període 2008-2019 (SIPRI)

2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019

Elaboració pròpia a partir de SIPRI Database. Consultat el 8 de juny de 2020. Les xifres estan expressades en TIV: Trend Indicator Value in Millions, un sistema de mesura que ha construït el SIPRI. <https://www.sipri.org/databases/armstransfers/sources-and-methods/>

Importacions de l'Estat espanyol d'Israel període 2008-2019

Elaboració pròpia a partir de SIPRI Database. Consultat el 8 de juny de 2020. Les xifres estan expressades en TIV: Trend Indicator Value in Millions, un sistema de mesura que ha construït el SIPRI <https://www.sipri.org/databases/armstransfers/sources-and-methods/>

41. Alejandro Pozo i Camino Simarro *La defensa, la seguridad y la ocupación como negocio. Relaciones comerciales militares, armamentísticas y de seguridad entre España e Israel*, Novact, febrer de 2014.

42. Alejandro Pozo, “¿Necesita Israel armas españolas?”, *El País*, 25 de setembre de 2014

43. SIPRI (2020), op.cit. Consultat el 12 de juny de 2020.

44. Web oficial d'Aeronautics Group (2020) *Orbiter 1k*, Consultat el 12 de juny de 2020.

45. *Stop Israeli killer drones from intensifying the EU's border militarisation* Disponible a <http://www.eccpalestine.org/stop-israeli-killer-drones-from-intensifying-the-eus-border-militarisation/> Consultat 10 de juny de 2020.

Recomanacions:

Atenent a l'exposat, i des d'una perspectiva compromesa amb la pau, la justícia i els drets humans, es plantegen les següents recomanacions.

Als Estats europeus:

- Els Estats membre de la UE han d'assumir les seves responsabilitats legals i polítiques i adoptar mesures que assegurin el respecte al dret internacional, el dret humanitari i els drets humans i reaccionar davant les vulneracions que representa tant el pla d'annexió del Govern israelià, com el conjunt de polítiques i accions de l'ocupació israeliana preexistents que ja han consagrat una institucionalitat profundament discriminatòria cap a la població palestina.
- Les mesures de resposta davant les polítiques israelianes han d'incloure una suspensió del comerç d'armes. Els Estats membre de la UE han de complir amb la Posició Comuna Europea i del Tractat Internacional de Comerç d'Armes i suspendre les exportacions d'armes a Israel. En termes de legislació europea, els Estats de la UE han d'observar estrictament els vuit criteris de la Posició Comuna, especialment dels criteris 2, 3 i 4 relatius al respecte dels drets humans i del dret internacional humanitari al país de destinació, la possibilitat que les exportacions d'armes provoquin o prolonguin conflictes armats o que agreugin les tensions o els conflictes existents al país de destinació final o que posin en risc la pau, seguretat i estabilitat regionals.
- Tenint en compte les estretes connexions entre ocupació, militarització i comerç d'armes, els Estats de la UE haurien de suspendre també les importacions d'armes d'Israel i comprometre's activament per a posar fi als múltiples abusos i vulneracions de drets humans que pateix la població palestina derivats de la militarització i ocupació israeliana.

A l'Estat espanyol:

- El Govern, en virtut del compliment de la llei nacional sobre exportacions d'armes, la Posició Comuna i el Tractat Internacional de Comerç d'armes ha de aturar l'exportació i autorització d'armes a Israel per vulneració de criteris referits a la situació interna del país de destinació final, en relació amb l'existència de tensions o conflictes armats, i manteniment de la pau, la seguretat i l'estabilitat regionals. Així mateix, hauria de suspendre les importacions d'armes d'Israel tenint en compte les implicacions derivades de l'estreta relació entre el desenvolupament de la indústria armamentista, la militarització i l'ocupació israeliana.
- El Govern espanyol ha d'incorporar un model d'autorització de les exportacions d'armament que garanteixi el respecte complet a la legislació espanyola, europea i internacional existent i eviti una interpretació negligent, irresponsable o dolosa. S'han d'incorporar a l'anàlisi de la situació de seguretat d'un país indicadors més amplis que permetin tenir una visió integral i veraç sobre els riscos per a la població de la venda d'armes a un determinat destí.
- El Govern ha d'acabar amb els diferents acords establerts entre Espanya i Israel que permeten la cooperació en matèria de material i de defensa entre tots dos països.
- Espanya ha de tenir en compte i vigilar el compliment de les recomanacions que va fer a Israel en el marc de l'Examen Periòdic Universal sobre la situació de drets humans, en el sentit de garantir que les forces de seguretat facin un ús proporcional de la força en totes les circumstàncies, vetllar perquè tots els presumptes autors d'ús desproporcionat de la força siguin portats davant la justícia, i assegurar el funcionament d'un sistema eficaç de rendició de comptes per fer front a violacions del dret internacional humanitari i dels drets humans en els territoris palestins ocupats.

ESCOLA DE CULTURA DE PAU (UAB)

L'Escola de Cultura de Pau (ECP) és una institució acadèmica d'investigació per a la pau ubicada a la Universitat Autònoma de Barcelona. Va ser creada el 1999 amb l'objectiu de promoure la cultura de pau a través d'activitats de recerca, diplomàcia paral·lela, formació i sensibilització. Els seus principals àmbits de treball inclouen l'anàlisi de conflictes, processos de pau, gènere, drets humans i justícia transicional i l'educació per a la pau.

CENTRE DELÀS D'ESTUDIS PER LA PAU

El Centre d'Estudis per la Pau J.M. Delàs és una entitat independent d'anàlisi de pau, seguretat, defensa i armamentisme dedicada a realitzar investigació i incidència política i social sota un prisma de cultura de pau, sobre els efectes negatius del militarisme i els conflictes armats. Les principals línies de treball són el comerç d'armes, el finançament de la indústria armamentista, la despesa militar, les forces armades, la indústria militar, la Investigació i el Desenvolupament (R + D) d'armes i les operacions militars a l'exterior.

El Centre Delàs va néixer en el marc de Justícia i Pau l'any 1999 com a resultat de la feina desenvolupada des del 1988 per la Campanya Contra el Comerç d'Armes (C3A). Des del febrer de 2010 té personalitat jurídica pròpia i treballa com un Centre d'Investigació sobre temes relacionats amb el desarmament i la pau.

EL INSTITUT DE DRETS HUMANS DE CATALUNYA (IDHC)

L'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC) és una associació que va néixer el 1983 a Barcelona gràcies a un grup de persones amb un clar sentit reivindicatiu i de lluita pel progrés de les llibertats i de la democràcia al món, i amb el objectiu d'unir esforços individuals i col·lectius d'institucions públiques i privades a favor de l'expansió dels drets polítics, econòmics, socials i culturals per a totes les persones.

L'IDHC porta a terme tres línies de treball paral·leles i interdependents adaptades a la nova realitat: formació, incidència pública i investigació. En cadascuna d'aquestes línies es dona especial atenció a la relació amb altres institucions, a la participació en xarxa i a les activitats d'estudi i investigació.

Escola de Cultura de Pau
Edifici MRA (Mòdul Recerca A)
Campus de la UAB
08193 Bellaterra
(Cerdanyola del Vallès)
Barcelona, Espanya
Tel.: +34 93 586 88 42
Fax: +34 93 581 32 94
escolapau@uab.cat
<http://escolapau.uab.cat>

Centre Delàs d'Estudis per la Pau
Carrer Erasme de Janer, 8
(Entresol - despatx 9)
08001 Barcelona, Espanya
+ (34) 93 441 19 47
info@centredelas.org
<http://www.centredelas.org/ca/>

Institut de Drets Humans
de Catalunya
Av. Meridiana 32,
ent. 2^a, esc. B
08018 Barcelona, Espanya
T.: +34 93 119 03 72
+34 655 856 163
institut@idhc.org
<http://www.idhc.org>